

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Kunta voisi esityksen mukaan järjestää työvoimapalvelut itsenäisesti, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Muutoin kuntien tulisi muodostaa palveluiden järjestämiseksi työllisyysalue, jonka työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Lisäksi alueen tulisi olla maantieteellisesti yhtenäinen ja työmarkkinoiden kannalta toimiva. Kysymys olisi kuntien lakisääteisestä yhteistoiminnasta. Työllisyysalueen kuntien tulisi siirtää järjestämisvastuu joko vastuukunnalle tai kuntayhtymälle.

JUKO pitää esitettyä pääsääntöistä 20 000 työvoiman määrän rajaa hyvänä pohjana sille, että julkiset työvoima- ja yrityspalvelut voidaan toteuttaa koko Suomessa laadukkaasti ja yhdenvertaisesti. Henkilöstöllä on oltava riittävät mahdollisuudet hyödyntää asiantuntemusta alueella, jonka koko vastaa realistisesti työllistämiseen vaadittavaa aluetta ja sille varattua rahoitusta. Työvoima- ja yrityspalvelut on rakennettava niin, että henkilöstön erityisosaaminen tulee tarvittaessa hyödynnetyksi myös yli järjestämisrajojen. Samalla riittävän iso alue pystyy pitämään riittävästi henkilöstöä ylläpitämään hyvää palvelutasoa henkilöstön jaksaminen huomioiden.

Työllisyysalueet vaikuttaisivat myös valtiolta alueille siirtyvän henkilöstön sijoittumiseen. Uudelleen sijoittumisessa tulee huomioida etätöiden mahdollisuus, mikäli se työtehtävien kannalta on mahdollista järjestää. Lähtökohtana tulee olla laajat työllisyysalueet, jotka sijoittuvat koko Suomeen tasapainoisesti. Tämä on edellytys sille, että henkilöstölle pystytään tarjoamaan samanlaiset työehdot eri puolilla Suomea. Tulosohjauksen ja seurannan kannalta monta erillistä työllisyysaluetta on hankala yhtälö, joka heijastuu myös henkilöstöön erilaisina toisistaan poikkeavina vaatimuksina. Liian monen alueen syntyminen johtaa todennäköisiin alueellisiin muutoksiin tulevina vuosina, mikä aiheuttaa osaltaan uusia henkilöstösiirtymiä.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

Valtiolta siirtyy koko TE-toimistojen henkilöstö, sekä laajasti hallinnon henkilöstöä uusille työvoima- ja yrityspalveluista vastaaville järjestämisalueille. Samaan aikaan valtion henkilöstöä koskee lukuisat uudelleenjärjestelyt valtion sisällä. Myös kunnista siirtyy jonkun verran henkilöstöä työllisyysalueille. On erittäin tärkeää, että yhteistoimintaneuvottelut käydään sellaisella tavalla, jossa koko uudistuksen kohteena olevalla henkilöstöllä on mahdollisuus vaikuttaa sijoittumiseensa ja tehtävänsä sisältöön. Tehtävän vaativuuden tulee säilyä vähintään nykyisellä tasolla. Liikkeenluovutuksen lisäksi henkilöstön siirtoon tulee liittää pidempi palkkaukseen, lomiin ja eläkkeisiin sekä irtisanomiseen liittyvä turva, jotta uudistus voidaan viedä läpi ansiokkaasti. Lakiin tulee sisällyttää valtion palveluksessa olevien erityinen eläketurva.

Yhteistoimintaneuvottelut käydään valtion vastuulla. On tärkeää, että yhteistoimintaneuvotteluihin rakennetaan yli julkisen hallinnon sektorirajojen ulottuva menettely, jossa otetaan mukaan alusta lähtien myös uusien työllisyysalueiden työnantajat vastuineen. Luottamusmiesten asema tulee ratkaista erillisellä siirtymäsäännöksellä työnantajan vaihtumisen yhteydessä. Luottamusmiesten tehtävän tulee jatkua uudessa organisaatiossa esimerkiksi kahden vuoden ajan, kunnes käydään uudet vaalit. Luottamusmiesten suojasta on tarpeen säätää erikseen, jotta siirtymä tapahtuu hallitusti.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

-

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- valtakunnalliset tavoitteet
- työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät
- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

Julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirrettäisiin esityksen mukaan työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille. Kunnille siirtyisivät myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät hankintatehtävät ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät maksatustehtävät. Nykyiset työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin. Myös työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen voimassaolo päättyisi. Siirtyviä tehtäviä valtiolla hoitava henkilöstö siirtyisi liikkeenluovutuksella kuntiin tai kuntayhtymiin.

Liikkeenluovutuksesta säättäminen on erittäin hyvä asia ja myös välttämätöntä, jotta uudistukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Uudistuksen on tarkoitus parantaa yhdessä muiden pohjoismaiseen työvoimapalvelumalliin liitettyjen uudistusten kanssa työllisyyttä kaikkiaan n. 7000–10000 henkilöllä. Tavoite on kannatettava, mutta toteutuakseen kuntien on pystyttävä pitämään ammattitaitoinen henkilöstö ja muodostamaan yhdessä kuntien ammattilaisten kannalta toimivia tiimejä ja ammattilaisten verkostoja. Siksi henkilöstön suojaksi tarvitaan myös irtisanomissuoja uudistuksen käynnistämisen yhteyteen ja henkilöstölle varmuus sijoittumisesta mahdollisuuksien mukaan nykyiselle työskentelypaikkakunnalle. Lisäksi on varmistettava se, että siirtyminen tapahtuu vanhoina työntekijöinä uuden työnantajan palvelukseen niin, että palkkaus, lomat, muut työsuhteen ehdot ja eläkkeet pysyvät työsuhteen kestäessä. Ilman säädettyä siirtymäajan irtisanomissuojaa liikkeenluovutuksen suoja päättyy käytännössä heti siirron jälkeen. Liikkeenluovutuksen piirissä on oltava myös niiden viranhaltijoiden ja työntekijöiden, jotka työskentelevät nyt kunnissa kuntatyönantajan palveluksessa työvoimapalvelujen parissa ja jotka siirtyvät uusille työllisyysalueille. Uudistuksen on oltava koko henkilöstön näkökulmasta yhdenvertainen. Asiasta on säädettävä henkilöstön siirtymäsäännöksen yhteydessä.

Koska valtiolta siirtyy kuntiin, eli käytännössä työllisyysalueille n. 4700 työntekijää, on kyseessä laaja liikkeenluovutus sekä ennen kaikkea osaamisen siirto uuden työnantajan palvelukseen. Vaikka osa siirtävästä henkilöstöstä työskentelee jo tällä hetkellä kuntakokeiluissa, siirtyminen työllisyysalueille tarkoittaa myös heille mahdollista uutta työnantajaa. Hallituksen esitysluonnoksessa on tunnistettu riski sille, että työntekijöitä lähtee muihin tehtäviin ennen uudistuksen voimaantuloa. Suojaamalla siirtymä riittävällä tavalla, voidaan varmistaa nykyisen osaamisen siirtyminen uuden työnantajan palvelukseen niin, että palvelut voidaan toteuttaa ilman katkoja ja riskejä ja käynnistää tarvittavalla uudella tavalla.

Uuden työnantajan on maksettava samoista tai samanarvoisista tehtävistä henkilöstölle samaa palkkaa. Jos palkkauksessa tulee olemaan eroja työllistämisalueen sisällä, tulee työnantajan harmonisoida palkat oikeuskäytännön mukaan korkeimpaan tasoon viipymättä.

Henkilöstön asemaan liittyvät ehdotukset yksityiskohtaisesti

Lisätään voimaanpanolain 6 §:ään koko siirtyvää henkilöstöä koskeva kolmen vuoden irtisanomissuoja, palkkauksen takuu vähintään nykyisellä tasolla sekä siirtyminen kuntien järjestämistä vastuulla oleville työllisyysalueille vanhoina työntekijöinä loma- ja eläkekertymän näkökulmasta. Lisätään samat seikat lain perusteluihin yllä tässä lausunnossa esitetyn perustein.

6 §, lisäys loppuun

Henkilöstön siirtyminen

Työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämisen yhteydessä kuntien järjestämistä vastuulle siirrettävien tehtävien ja tehtäviä hoitavan henkilöstön siirto työ- ja elinkeinotoimistoista, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämisen- ja hallintokeskuksesta kuntiin ja kuntayhtymiin katsotaan liikkeenluovutukseksi. Liikkeenluovutus koskee myös sitä henkilöstöä, joka työskentelee työllisyyspalvelujen parissa kunnissa tällä hetkellä. Henkilöstöä ei saa irtisanoa taloudellisiin ja tuotannollisiin syihin kolmen vuoden aikana uudelleen järjestämisen alusta lukien. Henkilöstöön sovelletaan palkkauksen ja lomakertymien osalta sitä, mitä heidän kanssaan on sovittu valtiolla tai kuntakokeiluissa niin pitkään, kuin palvelussuhteen katsotaan jatkuvan samoissa tai samankaltaisissa tehtävissä uuden työnantajan palveluksessa. Siirtyvän henkilöstön eläketurva säilyy siirtohetken mukaisena. Luovutuksen saajan on harmonisoitava samaa tehtävää tekevän henkilöstön palkat samalle tasolle viipymättä. Siirtyvien luottamusmiesten tehtävä jatkuu uudessa organisaatiossa uudistuksen voimaantulon alusta lukien kahden vuoden ajan.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Salminen Minna
Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry